

Koiraharrastukses-
sa tuomarit ovat
paljon vartijoina.
Ulkomuototuomarit
ohjaavat jossain
määrin rotukoirien
ulkomuodollista
kehitystä. Koe- ja
kilpailulajien tuo-
marit vaikuttavat
koirien henkisten
ominaisuuksien
arviointiin ja siten
mahdollistavat
luonneominaisuuksien
huomioimisen
jalostuksessa.

*Teksti Salme Mujunen
Kuvat Kaija Eerola ja TKE*

Tuomarilta
vaaditaan

moraalia ja selkärankaa

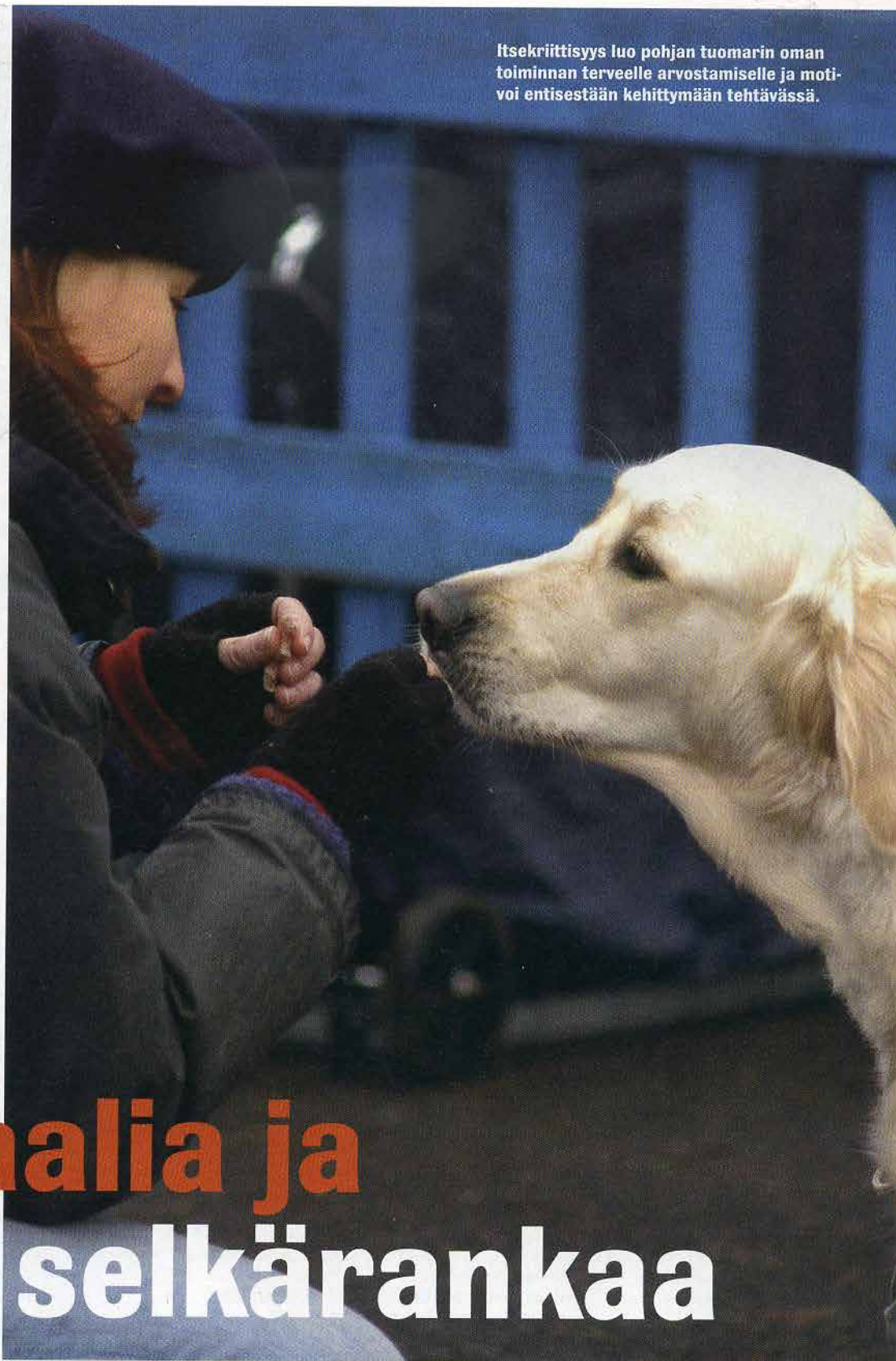
Tuomarina toimiminen on vaativa tehtävä. Tuomari saa varautua kokemaan painetta paitsi ympäristöstä, myös sisältä itsestään. Omantunnon äänen tulisikin olla tuomarityöskentelyssä vahvin vaikuttaja. Pyrkimys oikeudenmukaisuuteen on tuomarille sisäinen pakko, jota hän tinkimättä toteuttaa arvostelussaan. Ilman itsekriittisyyttä tuomarin toiminnan motiivi voi alkaa hämärtyä.

OIKEUDENMUKAISUUS

Tuomarilla on oltava vahva halu suorittaa arvostelutehtävänsä oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti. Hän ei saa antaa minkään ulkopuolisen seikan vaikuttaa arvosteluunsa.

Ulkomuototuomarin tulee arvostella koira koirana verraten sitä vain ja ainoastaan rotumääritelmän ihanteeseen. Sillä ei ole väliä kuka koira esittää tai mitä mieltä tuomari tai joku muu kolle-

Itsekriittisyys luo pohjan tuomarin oman toiminnan terveelle arvostamiselle ja motiivi entisestään kehittymään tehtävässä.

Ulkomuototuomarin on hyvä kysyä itseltään silloin tällöin kaksi kysymystä: Olisinko antanut koiralle saman laatu-palkinnon, vaikka sitä olisi esittänyt ihminen, josta pidän kaikkein vähiten maailmassa? Entä jos sitä olisi esittänyt ihminen, jota todella arvostan? Jos vastaus molempiin kysymyksiin on "kyllä", tuomari on todennäköisesti toiminut tuomarietiikan mukaisesti ja pyrkinyt arvostelemaan koiran verraten sitä rotumääritelmään. Muussa tapauksessa asenteissa ja arvostelutoiminnassa on kriittisen tarkastelun paikka.

Koe- ja kilpailutuomareiden tulee myös tarkkailla toimintaansa yhtä kriittisesti. Arvostellessaan koesuorituksia tuomarin täytyy kyetä näkemään suoritukset ilman, että ohjaajan tai koiran mahdollinen maine vaikuttaa arvosteluun. Jokaisessa kokeessa tuomari arvostelee vain senhetkistä suoritusta. Hän ei pyöristä pisteitä aiemman menestyksen perusteella tai alenna arvosanaa negatiivisten tuntemustensa vuoksi. Tottelevaisuus- ja palveluskoirakokeessa ensimmäistä kertaa debytoiva koirakko on samalla viivalla kuin moninkertainen maajoukkue-edustaja. Vain osaaminen ratkaisee.

IDEAALIN SISÄISTÄMINEN

Tuomari tehtävässä on tärkeää sisäistää vahva ideaali eli tavoite tai ihannesuoritus.

Ulkomuototuomarin tulee sisäistää rotumääritelmä niin hyvin, että hän voi arvostellessaan verrata koiria siihen. Tuomari, joka lauontana arvostelee tietystä rodusta voimakkaasti kulmautuneen ravaajatyypin koiran rotunsa parhaaksi, ei oikein voi sunnuntaina valita saman rodun huipuksi kulmausetonta laukkatyyppin edustajaa. Hän ei

voi saman koiran kohdalla päätyä eri lautapalkintoihin lauontana ja sunnuntaina. Tai voi, mutta nämä valinnat horjuttavat samalla luottamusta koko ulkomuotoarvostelua ja tuomarikuntaa kohtaan. Poikkeuksen voi tietysti tehdä koira, jonka käytös muuttuu täysin yhdessä yössä.

Tuomarin on mahdoton pitää oikeaksi katsomaansa linjaa vuodesta toiseen samana, mikäli arvostelu perustuu mihinkään muuhun kuin rotumääritelmään tai koeohjeisiin.

Koetuomarit ovat vastaavassa roolissa arvostellessaan omia lajejaan. Jo opiskellessaan tuomareiksi heidän tulee sisäistä

Koiranäyttelyssä ulkomuototuomari vertaa jokaista koiraa vuorollaan rotumääritelmään. Mikään ulkopuolinen seikka ei saa vaikuttaa arvosteluun.

vahvasti arvostelemansa lajin ihannesuoritukset. Tämä näkemys tulee ohjaamaan arvostelua läpi vuosien ja asettaa virheilasteikon.

VAIKUTUSILMAPIIRI

Asiallisuus ja pyrkimys objektiivisuuteen ovat tuomarityöskentelyssä valttia. Vaikka arvostelutehtävässä tunteiden ilmentämiselle ei ole sijaa, tuomarit kuitenkin kokevat inhimillisiä tunteita.

Roolinsa takana tuomarit suhtautuvat ihmisten käyttäytymiseen eri tavoin. Epäasiallisesti käyttäytyvä ihminen aiheuttaa tuomareissa harmitusta, kun taas hyväkäyttöinen koiranohjaaja tai -esittäjä herättää positiivisia mielikuvia.

Vaikka tuomari tuntee näitä inhimillisiä tunteita ohjaajia tai koiran esittäjiä kohtaan, hänen tulee pyrkiä tiedostamaan niiden mahdollinen vaikutus arvosteluun ja tehdä tietoisesti "korjauskertoimia" estääkseen syvien inhimillisten tunteiden tiedostamaton vaikutus valintoihin ja arvosteluun. Aina se ei ole helppoa.

Vaikka tuomarin arvosteltavaksi tulisi ihminen, joka on tuomittu tuomarin itsensä kasvattaman koiran eläinräkkäyksestä tai tämän veljen vaimon pahoinpitelystä, hänen tulee silti arvostella koira samalla asteikolla kuin esimerkiksi arvostetun tuomarikollegan omistama koira. Näin vahvoja asennevaikuttimia tuomari ei tietenkään kohtaa työssään joka päivä, mutta sellainenkin tilanne voi tulla vastaan. Tuomarin tulee silti pystyä arvostelemaan ainoastaan koiraa tai sen suori-

**HEIJASTAVA NIMIRIIPUS
LEMMIKILLE!**

Nimi ja puhelinnumero kaiverretaan.

KULKURI
koko 25 mm

KAUNOTAR
koko 24 mm

**KOIRAN OMA
HEIJASTIN**

Tilaan KULKURI 8,90 KAUNOTAR 8,90 (rasti ruutuun)
Materiaali ruostumatonta terästä. Postimaksu sisältyy hintaan.

Lemmikin kutsumanimi ja puhelinnumero	
Tilaajan nimi	
Lähiosoite	
Postinumero ja -toimipaikka	
Allekirjoitus	Puh.

**Kaiverrus
MaHeLa**
MAKSAA
POSTIMAKSUN

Kaiverrus MaHeLa
Tunnus 5003656
01003 VASTAUSLÄHETYS

Puh/fax (09) 541 8923
Gsm 050 563 5791
E-mail: maj@dlc.fi

Kun koiraharrastaja harkitsee hakeutumista tuomarikoulutukseen, kannattaa ensimmäiseksi pohtia kriittisesti, riittävätkö omat henkiset voimavarat tehtävän menestyksekkääseen suorittamiseen.

tusta. Taipumattomuudessaan tuomarin tulisi olla notkea kuin rautakanki, mutta arvostelun vivahteita tarkastellessaan herkkääkin herkempi.

Oikeudenmukaiset valinnat ovat aina seurausta tiedostetuista asenteista tai jopa asenteiden torjumisesta. Jollei tuomari itse kykene tunnistamaan tekojensa vaikuttimia, ei hän myöskään pysty tarkastelemaan niitä eikä korjaamaan mahdollisia puutteita. On epätodennäköistä, että yksikään tuomari olisi ulkoisten tai sisäisten vaikuttimien ulottumattomissa, sillä maailma tarjoilee niitä yllin kyllin.

Myös psykologinen ryhmädynamiikka vaikuttaa tuomareihin tuomariyhteisön sisästä. Ryhmän sisäinen paine voi ohjata yksilön päätöksentekoa ja toimimista tuomarina, erityisesti jos tuomari ei itse tiedosta asiaa. Toiminta ryhmän ohjaamana johtaa yleiseen hyväksyntään ja koska hyväksytyksi tuleminen on ihmisillä sisäsyntyinen tarve, ryhmä voi ohjaila yksilöitä varsin vähäeleisesti, mutta silti tehokkaasti.

Vahva tuomari kykenee vastustamaan ryhmäpainetta, jos se on ristiriidassa hänen omien näkemystensä ja ideaalin kanssa. Tällaiset tuomarit jättävät tavallisesti koiraharrastuksen historiaan oman jälkensä, koska he eivät tydy kävelemään toisten tekemisissä urissa.

ITSEKRIITTISYYS

Itsekriittisyys eli omien toimien toistuva tarkastelu on hyvän tuomarin tavaramerkki. Tarkastelun tarve tulee sisästä päin, ei koskaan ulkopuolisen painostuksen vuoksi. Kriittisyys luo pohjan oman toiminnan terveelle arvostamiselle ja motivoi entisestään kehittymään tehtävässä.

Itsekriittikin puute ja sen näkyvät muodot arvostelun linjattomuudessa eivät ole vain yksittäisen tuomarin murhe, vaan vaikuttavat koko tuomarikuntaan. Löysämoraalinen tuomari vähentää koko tuomarikunnan arvostusta ja sen toiminnan uskottavuutta.

VALTA

Tuomarit käyttävät toimiessaan heille suotua erioikeutta antaa arvostelu koiran toiminnasta, käyttäytymisestä, käyttöönnäisyyksistä tai ulkomuodosta. Tuoma-

Metsästyskokeissa ylituomarin osa on vaativa, hänhän ei ole nähnyt eikä kuullut koesuoritusta käytännössä. Pohjana on palkintotuomarin täyttämä arvostelukortti ja suullinen kertomus, ylituomarin oma kokemus ja tarkka lajikohtainen sääntökirja.

rin näkemyksen mukaan valitaan näyttelyvoittajia, saavutetaan jalostukseen tarvittavia tuloksia ja jopa karsitaan koirien jalostuskäyttöä esim. sairaalloisten rakennevirheiden tai vakavien luonneongelmien vuoksi.

Vaikka tuomarit eivät voi kieltää yhdenkään koiran jalostuskäyttöä, arvostelun julkisuus nostaa kasvattajien kynnystä käyttää jalostukseen luonnetestissä hylättyä, näyttelyissä purevaa tai purentavikaista koiraa jalostukseen tai ainakaan perustella jalostuskäyttöä rodun laadun parantamisella.

On selvää, että valtaa käytettäessä on mahdollisuus myös väärinkäyttöihin. Väärinkäytön mahdollisuus tulee esiin lähinnä silloin, jos tuomari tekisi valintoja tietäessään toimivansa vastoin sisäistämäänsä ideaalia.

Koiranäyttelyissä, -kokeissa tai -kilpailuissa on tuskin koskaan kysymys siitä, että tuomareihin pyrittäisiin vaikuttamaan lahjomalla, tarjoamalla halutuista valinnoista rahaa tai muita hyödykkeitä. Jos vaikuttamista esiintyy, se ilmenee hienovaraisemmin ja pohjautuu enemmän asennevaikuttimiin.

Tuomareiden valinnoilla on joka tapauksessa epäsuora linkki taloudelliseen toimintaan, sillä menestys ohjaa myös pentumarkkinoita ja suuntaa kysyntää. Mitä suuremmasta kasvatustuotannosta on kyse, sitä suurempi painoarvo tuomareiden toiminnan muokkauksesta halluttuun suuntaan voisi seurata. Jokaisen tuomarin tulee siksi tiedostaa toimintansa kytkeytyminen taloudellisiin seikkoihin ja tehdä tietoinen päätös täydellisestä lahjomattomuudesta. Vaikka moraalinen jossain määrin sisäsyntyinen ominaisuus, sen ylläpitäminen vaatii myös aktiivisia toimia.

VASTUU

Tuomari on vastuussa arvostelustaan ja toimistaan. Ihanteellisimmillaan tuoma-

ri pysyy vuodesta toiseen rehellisenä rotumääritelmille ja suorituslajeissa lajin tavoitteille ja ihanteille.

Jos tuomari antaa ryhmäpaineen tai yksittäisen auktoriteetin ohjata näkemyksiään, hän sortuu arvostelussaan palvelemaan muoti-ilmiöitä. Näin ei saisi olla, sillä rotumääritelmiä uudistetaan varsin harvoin ja koesuoritusten ideaalit kestävät perusteiltaan vuosikymmeniä muuttumattomina.

Jos arvostelumuutokselle on perusteita, tulee perimmäinen syy muutostarpeeseen tiedostaa. Jos halu syntyy sisästä, mikä sen on todellisuudessa saanut aikaan? Jos tarve tulee ulkoa, kuka tai ketkä siihen pyrkivät vaikuttamaan ja miksi? Voidaanko tämä muutostarve kytkeä vanhaan ideaaliin eli rotumääritelmään tai koeohjeeseen vai onko kyseessä jonkun ihmisen tai ihmisryhmän halu ohjata kehityksen suuntaa?

Tarpeelliselle muutokselle löytyvät perustelut. Valitettavasti turhan monet muutoksen motiivit ovat ajalle tyypillisiä pintailmiöitä.

Kun koiraharrastaja harkitsee hakeutumista tuomarikoulutukseen, kannattaa ensimmäiseksi pohtia kriittisesti, riittävätkö omat henkiset voimavarat tehtävän menestyksekkääseen suorittamiseen. Tuomari tehtävistä suoriutuminen kunnialla vaatii paitsi henkistä ponnistelua ideaalien sisäistämiseksi, myös omien asenteiden kehittämistä kestävästi vaikutusyhteyksiä.

Tarkastelemalla omaa moraalikäsitystä voi löytää vastaukset siihen, haluaako kumartaa oikeudenmukaisuudelle silloinkin, kun tunteet sotivat sitä vastaan. Statuksen tai vallankäytön välineeksi tuomaritehtävät eivät sovi.

Kirjoittaja on tottelevaisuuskokeiden ja agilitykilpailuiden ylituomari.